

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Caput secundum, pertinens ab obitu Severi ad initia Imperii Maximini

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](#)

ORIGENIANORUM

*Epiphanius
Harr. 64.
cap. 3.*

catis, ut alii persuasum est: rem enim Epiphanius in incerto reliquit. Quanquam verissimi- A lius est medicamine imposito extinxisse genitalem vim, quam gladio verenda amputasse: non quod existimem, id si fecisset, levitatem oris prodituram fuisse factum, quod summa cura occultum habere voluit; certum est enim barbam ei non defluere, si quis jam vesti- ceps aut barbatus exectionem patiatur: sed propter horrorem facti; nam quis ita in se se- visse putet hominem non insanum, cum mollieribus uti posset remedii, unde idem com- modum capiebat? Certe si quid amplius conjectura tribuendum est, cicutam genitali- bus illevisse crediderim, quam Athenienses Hierophantas ad compescendam libidinem adhibere solitos ipse prodidit libr. 7. contr. Cels. 2. eis p̄p̄. p̄m̄, inquit παρ' ἀθηναῖοις ἴερούντων, τὸν πεπίσχυμόν τοι εἰσερχόμενον ἀπέξεις, ὃς μέντοι τὸν αὐτόν τοῦ θυμάριον, καὶ οὐαρεῖν αὐτόν εἰς τὸν Καλέον, νοεραδοῖς τὸν ἀρσενικὸν μήρην καθάρος ἔγινε. τοὺς τὸν νοεραδοῦντας παρ' ἀθηναῖοις ἀγισταῖς. id est, obli- B tis cicutis masculis partibus: cohibenda quippe veneris gratia cicutam locis illis admoveri tradunt Dioſcorides & Plinius, non forberi, uti factum ab Hierophantis memorat Hiero- nymus libr. 1. adv. Jovinian.

*Dioſcor. lib. 4. c. 79.
Plini. lib. 25.
cap. 3.*

Causa cur id faceret, complures Origeni fuere. Ventitabant ad eum puellæ, fidei Chri- stianæ & studiorum gratia: quam hominum autem ingenium à labore proclive esset ad libidinem optime intelligebat, verebaturque ne ex frequenti virginum consortio corpus in ipso juventutis flexu male sui compos ad voluptatem impelleretur. Commovebatur ad hanc effata Christi, quo se ipos propter ecclœ regnum evirasse nonnullos pronuntiaverat. Id cum præter germanam sententiam accepisset, pravis, ut opinor, deceptus Valeſorum Hæreticorum expositionibus, qui ætatem ejus præcesserant, sibi que soliti fuerant virilia G execare, nova ista in eo religio inceſſit. Et jam aliis inductus Christi verbis, à legitimo sen- fu detorti, unicam sibi tantum habebat tunicam, abjectis calceamentis nudis incedebat pedibus, nec ullo modo vel in crastinum, vel in longitudinem confulebat. Aliam præterea de hac re Origeni fuisse cauſam scribit Eusebius; ne scilicet ex crebris puellarum ad se itio- nibus & alloquiis obtręctandi occasionem haberet malevolentia. At repugnat quod mox subiungit, operam dedisse Origenem, ut factum illud occultaretur: nam si occultavit, quo- modo rumores hominum ignorabile factum sopire potuit, quod euulgandura erat ad male- dicentiam & obſcenos rumores compescendos? Ad annum Severi decimum quartum pertinente hanc ſuſpicatur Baronius: quorum tempus neutiquam Eusebius designavit. Id si fit, annum tunc egerit Origenes vigesimalium primum.

Magna vero hic doctorum hominum concertatio est, laudene ejusmodi facinus, an vi- turperatione dignum sit. Aperte damnat Baronius, multisque sententiam suam argumen- tis tuetur, sed quæ ad eam fere, quæ ferro fit, evirationem pertinent. Contra ea Halloxi- us, non excusat modo, sed dilaudat. Ego singula ab utraque parte collecta non referam; 9. def. Quæſ. quod ipse sentio, paucis exponam. Certum est voluntariam sui ipsius exectionem, eam di- co quæ fit gladio, vetitam esse Apostolicis Canonibus 22. & 24. At eorum dubia est au- toritas, & penitus ab Halloxiῳ respuitur. Eandem damnavit extinctō jamdiu Origene Ni- canum Concilium, damnavit & Arelatense. Ipsi quoque Eusebio, perpetuū licet Origenis Concl. Can. 1. laudatori, vācordiæ hujus vituperationem vis veritatis exprefit. Sed quid aliena conqui- cil. Can. 7. rimus, cum domesticā ſuppedimenta testimonio? Utramque castrationem, & quæ exectio- ne, & quæ exiccatione perficitur, damnavit demum Origenes, aliosque ne simile quid in ſe aliquando conciperent, vehementer abſterruit, cum aliis locis, tum præſertim ſuis in Mat- thæum Commentarii. Locus habetur Tom. 15. ad cap. 19. v. 12. quem omnino confuli- velim.

Discipulos suos & familiares facinus ſuum celaverat Origenes, dubius animi laudinē ſibi, an probro duendum foret. Rem tamen comperit Demetrius, quam vehementer admiratus primum, tum laudibus etiam profecutus, confirmavit Origenem, strenueque ſuſceptum munus iuſſit traducere. Tum hic denique remotis impedimentis, univerſos ad ſe erudiendi cauſa venientes nullo ſexu discriminé admisit. In corum autem institutione ſumma ſe tra- davit diligentia, omneque ſuum otium ad eorum negotium contulit.

D

F

CAPUT SECUNDUM.

I. Seueri Imperatoris obitus. Origenes Romam proficiſcitur, II. Alexandriam redit, III. Ebraicam linguam condicſit, IV. Ambroſium ad Christi fidem convertebit, V. accerſi- tur in Arabiam, redit Alexandriam, VI. Paleariſam petit, Alexandriam redit, VII. à Mammæa accerſit Antiochiam, Alexandriam revertitur, VIII. Scripturam ſacram Commen-

LIBER PRIMUS.

A Commentariis illustrare aggreditur, IX. Commentarios in Johannem, & in alios Scripturæ libros inchoat, X. in Achaim per Palæstinam proficiscitur, XI. Athenis discedens Epheso iter habet, XII. Cæsareæ Presbyter jam ante fuerat ordinatus. Alexandria pellitur, XIII. Cum, ne vivaretur ab Æthiope, Idolis sacrificasset, XIV. Cæsaream Palæstinæ concedit. XV. Confutantur nonnulli, qui Origenem ab Heraclia Alexandria depulsum fuisse scriperunt. XVI. Ecclesiastica munia obit: à multis fogetur Ecclesiis: XVII. Palæstinam perlustrat. XVIII. Utrum viginti & octo anni Tyri transigerit. XIX. Gregorium Thaumaturgum & Athenodorum fratres, aliosque in literis sacris & profanis interfluit, Isaiam & Ezechielem Commentariis exponit.

I. **S**EVERUM interim, cum iam aliquoties interficeretur adortus esse Caracalla filius, mors ex ægritudine consecuta est, expleto Imperii decimo octavo anno, ætatis vigesimum sextum agente Origene. Hic post aliquot deinde annos Romanam ire contendit, Romanæ Ecclesiæ viendæ studio, cui tunc præcerat Zephyrinus Papa. Tempus itineris ab Eusebio prætermissum conjectura a se qui studet Baronius, & in primum Elagabali rejicit annum, qui Zephyrini decimus octavus, & postrem fuit, cauillamque profectioni Mammæ Alexandri matrem dedisse suspicatur, cum post acceritus ad id Antiochiam Origenem, Elagabalum Imperium in euntem Romanam esset comitata. Verum hæc aliter Eusebio temporibus divisa sunt: tunc enim à Mammæ Antiochiam accitum fuisse Origenem fatis aperte significat, & diversis quoque verbis post illum Suidas, cum rerum potiretur filius ejus Alexander. Qui postquam Imperium adeptus est, non alias Antiochiam ivit Mammæ, quam cum Persas Romanis finibus imminentes bello refutare aggressus est. Hæc multis post Zephyrini obitum annis incidentur. Cum autem Imperator renuntiatus est Elagabalus, Emesæ commorabatur Mammæ, neque in tanta rerum conversione curiosis auditionibus operam dare potuisse verisimile est. Ecquænam porro causa fuerit Baronio, cur incertam Origenianæ in Italiam profectionis occasionem communificeretur, Mammæ nempe affectandæ studiū, cum veram expresserit Eusebius, Romanæ nimurum Ecclesiæ, omnium, ut ipse scribit, Enseb. lib. 6. c. 14: antiquissimæ, penitus cognoscendæ desiderium, non video. Hoc ergo iter Severi inter obi-

Dtum, qui anno Zephyrini undecimo contigit, ipsiusque Zephyrini mortem, quæ ad alterum Elagabali annum pertinet, conferre satis habeamus: à tempore autem præcise designando, cum ne conjecturæ quidem locum nobis Veterum monumenta præbeant, abstineamus. Id in decimo tertio Zephyrini anno Historici quidam constituunt, quod ab Eusebii rationibus non discrepat, & mihi satis probatur.

II. Propere perlustrata Roma, statim Alexandriam Origenes repetit, traditaque ei tursum est à Demetrio Catechumenorum Christianis dogmatis imbendorum cura. Quo cum in opere, omisis ceteris studiis, dies ac noctes urgeretur, nec sibi ad Scripturæ, divinarumque rerum pervestigationem reliqui quidquam facere posset, docendi minus cum Heraclia, qui tam ceteris ejus præstebat discipulis, ita partitus est, ut rudioribus prima doctrinæ Christianæ elementa hic traderet, maturiores ille & jam usu peritos reconditis dogmatis instrueret.

III. Hinc aliquantum lucratius otii, eo ad enodandas Scripturæ obscuriores intelligentias usus est, seseque in eō studio quotidianis commentationibus diligenter subegit. Verum cum operam suam absque Ebraicæ linguae notitia frustra consumi intellexisset, id quoque ornamentum ac reliquias doctrinae sua laudes adjunxit. Johannes Trittemius in libro de scriptoribus Ecclesiasticis res Origenis literis prosequens, ipsum ut *jam sene contra suam etatem linguam Ebraicam didicisse*. Pereram nempe accepit ista Hieronymi: Tantum *tier. lib. 10. De script. Eccles.* in Scripturis divinis habuit studii, ut etiam Hebreæ linguam contra etatis gentis que sua naturam edisceret. Que sic intelligo, jam virilem ætatem adeptum Adamantium, quæ *etas Grammaticas tricas ac quisquiliis aphetari solet, & gravioribus studiis deleterari*, eo tamen demissæ animum, ut in hac arte se exerceret. Nulla illuc senectus significatio. Magdeburgensis *Magdenb. Cent. 3. c. 10.* vero idem narrat his verbis: *Ita igitur otii aliquantulum noctis, ad discendam linguam Ebraicam, sua aliqui naturæ adversam, ut Suidas sit, animum adjectit.* Quæ illi habet Suidas, è Graeca transtulit interpretatione Hieronymiani Operis de scriptoribus Ecclesiasticis, ubi proxime adducta Hieronymi verba sic redditia sunt: ἦτε γέ τῶν ἐργατῶν σιδηρῶν ἔναρτε πόλεων τοι τοι λίπασται φύσις εμπαθῶν. Quod de Alexandriæ gentis natura dixit Hieronymus, quæ juxta Graecorum omnium confuetudinem linguarum exoticarum notitiam contemnebat, id ad Origenis ipsius naturam Interpres pessime retulit. Unde fraus Suidæ ac Magdeburgensis facta.

IV. Erat per id tempus Alexandria vit opibus ac dignitate florens, ingenio etiam spē-

b

status

Etatus & doctrina. Hunc Valentini errore, qui tunc in Ægypto vigebat, Marcionis alii, A implicitum fuisse scribunt. Commodo utriusque: maxima siquidem utriusque hæreticos affinitas fuit, dogmatumque consensus. Sabellianum fuisse quidam etiam prodiderunt: hoc est Noëtianum, Sabellius quippe statim post Origenis obitum Noëti præceptoris sui deliramentare renovavit. Crebro ad Origenem ventabat Ambrosius cum aliis partim Hæreticis, partim Ethnicis Philosophis, qui viri nomine ac doctrina pertrahebantur. Nam rerum divinarum documentis Philosophiae quoque, Mathematicarum & humanarum disciplinarum præcepta aspergens, auditores erudiebat pro uniuscujusque captu: nec parum iis doctrinis incelle censebat ad sacra percipienda adjumenti. Adversus hunc ita affectus est Ambrosius, ut ejuratis erroribus seniori doctrina instituendum ei se traderet, ad ejusque societatem fese peritus aplicaret. Tunc imperasse Caracallam agnoscit Baronius, cum ad Christi fidem con-

B
A. 220. N.
6. & 12. veritus est Ambrosius. Idem tamen Origenem Roma Alexandriam rediisse docet postremis Zephyrini temporibus, recens adepto Imperium Elagabalo: cum Ambrosii conversionem præcesserit haec Origenis redditio. Plane suo sibi gladio jugulatur.

V. Iisdem fere temporibus militarem hominem Alexandriae mittit Arabię Præses, cum literis ad Demetrium Episcopum, & ad Ægypti Præfectum, quibus vheimerent orabant, Origenem ad se confessim mitterent, velle de rebus divinis cum eo communicare, ejusque doctrinæ fieri participem. Æquissimæ postulationi annuit uterque. Ablegatus ad eum continuo Origenes, & re feliciter explicata Alexandriam sine mora reversus est. Quod autem ascrit Halloxius, minime dubium esse quin ad audiendum Hippolytum in Ecclesia quadam verba facientem per id tempus accedens Origenes, designatus ab eo, & honoris gratia ad Hier. libr.
De script. Ecl. in
Hippolyto. stanibus fuerit monstratus, ut factum refert Hieronymus, indiget id quidem probatione: cum enim ex Arabia excesserit Hippolytus, & in Italia demum martyrum obierit, huic ali- bi passim occurgere potuit Origenes, & concionanti adeste.

C
VI. Non multo post Alexandria clam exiit, arma impia Caracallæ fugiens, quibus funestissimam Alexandrinis cladem intulit. Annus trahebatur Christi 215. Caracallæ quintus, ætatis circiter trigesimum agente Origene. Secessit ille in Palæstinam, & Cæsareæ sedem posuit: ubi tantus eius Episcopis bonus habitus est, ut nondum licet Presbytero, sed Laico etiam tum deferretur negotium Scripturæ publice in Ecclesia explanandæ, præfentibus Episcopis. Ægre tulus Demetrius, & tanquam præter fas ab Episcopis & Origene attentatum scriptis ad eos epistolis damnavit. Factum rationibus, aliorumque Episcopo-
Theot. Cod.
118. & 132. rum auctoritate & exemplo excusarunt Theocritus (Theotechnum Photius appellat) Cæsareæ Episcopus Hierosolymæ Alexander. Nec ita tamen placarunt Demetrium, ut non Origenem per literas, missisque Diaconos revocaret. Paruit ille mandatis, & reverti in patriam consueto feso muneri restitutus. Castiganda hic Halloxi, aliorumque indili- gentia, qui prius hoc Origenis in Palæstinam iter confuderunt cum altero paulo post à nobis narrando quod ad Achæa Episcopos proficisciens per ea loca habuit: utramque enim profectionem caute distinxit Eusebius, priore inque ante Caracallæ interitum ab Origenे suscepit narrat libr. 6. hist. cap. 19, posteriore in temporibus iis deputat, quibus Phileo Antiocheno Episcopo successit Zebinus; locus extat libr. 6. hist. cap. 23. Episcopatum autem Zebinus init sub Alexandro Severo, ut est in Eusebiano Chronicō. Id quod alio ipse loco E Halloxius animadvertis.

F
VII. Coorto interea Romanos inter & Persas bello, Antiochiam venit Alexander Severus, Mammæa matre comitatus, qua ut erat natione Syra, & rerum Judaicarum ac Christianarum aliquem percepit usum, Origenem cuius tunc passim celebrabatur nomen, missi militari satellitio ad feso accersivit, exploranda hominis doctrinæ, majorisque Christi notitiae adipiscendæ causa. Multis apud illam de Deo sermonibus habitis, exacto illic non modico tempore ad intermissa studia Alexandriam properavit. Hanc Origenis peregrinationem temporibus illis conjungens, scio me Chronologorum aliquot rationibus repugnare, qui ad extremos Alexandri Severi annos Persicam expeditionem referunt, cum multo ante exitum Alexandri visere ad Mammæam Origenem ivisse certum sit. At nobis favent Eusebii ἱστορίαι, quibus in hac historia perpetuo adhæremus: nam

Euseb. 1.6. Persicum bellum secundo Alexandri anno assignat in Chronicō; in Historia autem, post-
Hist. c. 21. quam Alexandrum imperatoriam dignitatim assecutum significavit, Origenis itionem ad Mammæam continuo subjunxit: Cæsariensem vero Origenis secessum, quem decimo Alexandri anno contigisse docet, longe inferius recentiunt. Qui vero bellum hoc rejec-
Euseb. 1.6. tunt in postremos Alexandri annos, nullo auctore fecerunt; nam qui ætatis illius res sequi-
Hist. c. 26. gestas complexi sunt Herodianus, Zosimus, Xiphilinus, & Lampridius, Persicæ expeditionis nequitiam expresserunt tempus, solus illud adnotatum reliquit Eusebius, quem sequi-
6. munt. Sin hæc ante contigisse pertenderis quam Romanum ivisset Mammæa, ut vult Baroniūs, alterutrum enim dicendum est, nec eam quippe alias Antiochiæ fuisse appetit,

fen-

A sententiam hanc supra à nobis obtritam reperies.

VIII. Cæterum hinc Scripturam sacram Commentariis illustrare Origenes orsus est, impulso Ambroſio, qui non verbis incendebat solum, sed sumptibus etiam suppeditabat. Legitur apud Cedrenum, quod & ab eo ſumferunt Suidas, & Glycas, Origenem per annorum octodecim ſpatium literas ſacras fuſile interpretatum. Minime id quidem conſentit Eusebii rationibus, qui Origenem hexagenario majorem Commentariis Matthæum illuſtralle scribit, triginta ſeſcicet annis, eoque amplius, poſtquam Scripturam primum coepit exponere. Si ita haec accipienda ceneſat aliquis, quaſi quidquid in ſacrorum Voluminum interpretationem diuerſis temporibus otii contulit Origenes, octodecim annorum ſpatium exæquavit, longius etiam diſcentio, ejusmodi quippe rationem neutriuſam duci poſſe exiftimo. Muſto credibilis eſt ex male lecto vel deſcripto Epiphani loco commentum id prodiſſe. Poſtquam enim ab Origene poſtulaſſe Ambroſium dixit, ut Epiph. Har. 64.c.3. ſacras Scripturas interpretaretur, id ait ipſum in Tyrio ſeſceſſu per octo & viginti annos feſciſſe. Alio item loco divina volumina Origene Tyri ſcribit explanalſe θεοντικόν. Simili Epiph. de mens. c. 18. ter Suidas, alios ſecutus, narrat Ambroſii roguo Scripturas Origenem explanalſe θεοντικόν. Vides germana haec eorum eſſe quaſe ſcripſit Epiphanius; præterquam quod numerus in iā degeneravit. De ſeſceſſu autem Tyri ſpatio, quod aſſignavit Epiphanius, quaſtioneſum paulo poſt habebimus.

Scribit Hieronymus Ambroſium ad Librorum ſacrorum interpretationem Origenem in amulationem Hippolyti, editis jam in Scripturam pluriſimis Commentariis optime de Eccleſia meriti. Hieronymum ſeſſellit male intellecitus Eusebius, qui poſt enumeratas Hippolyti ſcriptiones haec ſubjuguit: ἐξ εἰναι τῷ καὶ αὐτῷ τῇ εἰς τὰς θείας χαփας. Hier. c. 23. θεοντικάτων ἐπειτα ἀρχὴν, αἱ μέροις εἴ τὰ μάλιστα παρεργήται. Id eſt: Ab eo quoque tempore Origene in divinas Scripturas commentandat in iūnum factum eſt, valde cum incitante Ambroſio. Hieronymus autem vocem hanc, εἰναι, quaſe pertinebat ad tempus, pereramad Hippolytum retulit: de quo ſimile nihil haber Nicephorus. Jam ante Henrico Valeſio id obſervatum eſt. Faltam Hieronymi explicationem nova depravatione pervertit Auctōr Græca interpretationis libri de ſcriptoribus Eccleſiaſtici. Haec habet Hieronymus: Scriptit (Hippolytus) nonnullos in Scripturas Commentarios, ē quibus hos reperi; in ξεκαμπον de Pafcha ad verſum omnes heres, & τῷ διδύμῳ de laude Domini Salvatoris: in qua preſente Origenes ſeſloqui in Eccleſia ſignificat. In i. tijus amulationem Ambroſius, quem de Marcionis hereti ad veram fidem correſtum diximus, cohortatus eſt Origene in Scripturas Commentarios ſcribere, prebenſis ei ſeptem & amplius notarios, eorumque expenſas, & librariorum parēm numerum: quodque hi magis eſt, incredibiliſtudio quotidie ab eo opus exigens. Vnde in quadam Epifola ιαγουαντικών eum Origenes vocat. Sic ea accepit Interpres, quaſi una ſerie ſcribenda ſint iſta: in qua preſente Origene ſeſloqui in Eccleſia ſignificat in hujs amulationem, tum deinde aponenda ſit τελεία σιγμ. Sic enim vertit: ἐν διε παρόντος ἀρχῆς εἰντη ὀμιλητῶν τῷ μηνον ἀπὸ ἐν τῷ ἐπαλωτῷ μηνὶ, αὐτοῦ τῷ, ὃ τινα δὲ τὰς πλάνης μαρκῶν τοῖς τοὺς ἀλιθίους τοῖς ἐπιστρέψαται προέργον, προσερχοτο (ſupple, ιπθάλιον) ἀρχήνει τὰς θείας θεοντικάτων γραφάς, παρεργητος ὑπὸ ἐπλανήτῃ πλείους νοτίους. Ita legiſe Photium declarant haec illius: λέγεται δὲ καὶ εἶδος (ιπθάλιον) προσοιλόν τοῦ λαβοῦ Φot. Co. μηνῶν ἀρχῆνες, καὶ τοῦτο τοῦτο καὶ ἔργον τοῦτο ταχυγράφεις, καὶ τοῦτο τοῦτο γράφεται εἰς κάλλον, ἀντί καὶ σπανάς αὐτὸς χορηγός, καὶ τοῦτο τοῦτο μηδέποτε αὐτὸν, απαλλελούντος τοῦτον, εἰς δὲ καὶ ἔργον τοῦτον εἰς μηδὲ ἐπιστολῶν καὶ διεγένετο καὶ τοῦτον. Quæ cum ex Hieronymi Græco Interpretate derivata ſint, manifeſtus eſt quorundam error, virorum male ſuſpicacium, qui nuperum o-pus eſte interpretationem hanc conjectant. Cæterum hinc aliquibus perſuafum fuit Hippolytum Origeni, non Ambroſium ad explicando rei literarī ſumptus p̄xto fuſile: quod quam verum fit, Lector exiftimet, & quemadmodum fallax opinioneſum quaſi ex tra-duce propagentur. Fraudi quippe fuit Hieronymo Eusebius, Græco Interpreti Hieronymus, Photio Græcus Interpres, innumeris alii ipſe Photius, & quem ab alio unusquisque accepit errorem, novis deinde cumulavit. Sed haec haſtenus. Omnibus igitur rebus Origeni commodabat Ambroſius, & quaſcunq; ad corporis cultum pertinebant, ac ſtu-dia, large huic, quaſi virgula divina, ab eo p̄rebabantur. Notarios itaque habebat ad manum plus ſeptem, qui dictata ex ore loquentis exciperent, totidem librariorum cum puellis, quaſe properanter ſcripta nitidius exararent.

ORIGENIANORUM

IX. Neque sibi sane hac oblatâ facultate defuit; beneficentissimi quippe hominis liberitate uetus, quinque priores Commentariorum in Johannem Tomos, & initium sexti Alexandriae hoc tempore, & ex Achaico, quod mox exponemus, itinere redux elaboravit. Octo item priores in Genesim Tomos è duodecim confecit: Psalmos ad hæc exposuit viginti quinque priores, quamvis plures etiam subinde enarraverit, ut dicemus infra; & Jeremiæ quoque Lamentationes totis voluminibus interpretatus est. Adde libros de Principiis, & ~~temporibus~~ decem: quos eadem tempestate Alexandriae compositi.

X. His intentum studiis Origenem interpellarunt negotia Ecclesiastica, quorum gratia in Achaiam profectus est. Negotia illa que fuerint, non expressit Eusebius; Baronius conjecturis repertis voluit; eaque de causa profectum in Graeciam Origenem divinat, ut Nicopolitanae Editionis circa haec tempora reperta composiceret. Sed quorū

B sum ad excogitatas descendentes conjecturas, cum veritas ipsa palam extet: scribunt si Hieron. de quidem Hieronymus & Rufinus Achaiae Ecclesias plurimis tunc Hæresibus fuisse vexatae, Ec- cle. cap. 65. quibus expugnandis idoneum præ ceteris visum Origenem, eam illi causam in Graecia proficisciendi fuisse. Illuc vero accessitum ab Ambrofio non absurde quispiam su- Expofit. c. spicabatur: nam Alexandria crebro abfuisse Ambrofium constat, & postquam inter eos 23. libr. 6. Euf. Hier. necessitudo intercessit, Athenis fuisse, atque inde literas ad Origenem dedisse ex Hiero- Epif. 18 ad nymo discere licet. Hæc quidem proponimus, non asserimus. Hinc etiam habita sibi Marcella.

Cum Hæresiarcha quadam concordatione exemplar ad amicos in Palæstinam misit Adamantius, qui falsis de se, deque ea disputatione rumoribus occurreret. Athenis moram fecisse Origenem certum est, motu tempus incertum: rediisse tamen sequenti anno, vel biennio post, inter Chronologos constare video. Evidem non multo minus biennio itineris Achaici tempus fuisse existimo; nam & per Palæstinam iter habuit, ibique motus est aliquandiu, & spatium aliquod itione ac reditione consumtum est, & in Achaia cum Hereticis velitando, & Athenis perlustrans, scholisque Philosopherum frequentandis, (quod ab eo factum testantur Epiphanius & Nicetas, & hic commode referri potest) sat longum tempus contritum fuisse necesse est. Nec causæ est, cur ex hac

Nicer. The- scholarum frequentatione aliud Atheniensē iter ab Origene olim adolescenti institutum thodoxa si- configant Baronius & Petavius: nam ad Philosophos & Rhetores ibant cuiuscunq; dei libr. 4. ætatis homines, neque verisimile est Origenem Philosophia, reliquarumque discipli- Hæresi. 31. Baron. ad narum amore flagrantem, in ea degentem urbe quæ artium omnium inventrix haberetur; D A. 23. N. 4. & in qua cum civium, tum advenarum præcipuum esset studium novi aliquid vel dicere, Perav. ad vel audire, ætate fuisse abterritum, quominus civitatis consuetudine ad explendam cupi- Epiph. Her. 64. c. 1. ditatem uteretur. Supra quidem observavimus testificari Porphyrium, ad Plotinum Romæ publice docentem aliquando accepisse Origenem quendam, alium ab Adamantio, Plotini aqualem, coque conspecto vicitum pudore Plotinum dicendi finem fecisse, Prius idem factum legimus a Tullio, qui octo jam & viginti annos natus, cum Romæ esset biennium versatus in cauſis, & jam inter primos Urbis Oratores poneretur, Athenas tamen ad Antiochum Philosophum, & Demetrium Rhetorem se contulit. Inde ad Asiaticos O- ratores, ipsumque demum Molonem se applicavit. Quin & Antonii Gniphonis scholam frequentasse, etiam cum Prætrura fungeretur, à Tranquillo proditum est. Sane in hac Achai- E illuſtr. Grammat. cap. 7. ca remanente Nicopolitanam Editionem haec fuisse Origenem credibile est; causam hanc itineris habuisse, non item.

XI. Digressum inde, Epheso transiisse non præter verisimilitudinem credi potest, Scribit siquidem Origenes, se aliquando Ephesi in Hæreticam quendam incidisse, qui cum ne verbum quidem secum conferre sustinuerit, se tamen inde profecto confitam amicos A lexandrin. falso disputationis historiam misisse ad discipulos, aliosque: at eum demum Antiochiae vanos falso victoriae rumores spargentes, postquam illuc accessit, publice coarguisse, hominisque vanitatem confutasse. Id si quis tum contigisse velit, cum vix in aliud tem- pus rejici posset, favebo conjecturæ: sed & hic quoque judicium suum sibi unusquisque integrum habeat, nec omnes enim Origenis peregrinationes literis fuisse traditas existi- F mo, cum ipse præsertim alicubi se multa terra loca peragrare doceat. Quæ hoc ergo loco, & alibi paſſim dubitanter proponuntur à nobis, sic Lectio accipiat tanquam meras conjecturas, aliqua, si forte, verisimilitudine conjunctas, solidâ nulla & constanti ratione subinxas.

XII. Prius autem quam Athenas veniret, arriperat iter per Palæstinam, & Cæfa- rea ab Episcopis supra jam commemoratis Theodoſio, & Alexandro ad sacrum Presby- terii ordinem fuerat proiectus. Priorisne jam ante fuisse perit ordines, necne, non liquet; facile equidem adducor ut credam per saltum, ut vocant, Presbyterum fuisse ordinatum, prout primævis Ecclesia temporibus in more positum fuit. Id tum contigit, cum Antio- chenæ Ecclesiæ regimen capeſſivit Zebinus, Christi nimirum 228, anno, Alexandri Se- veri

LIBER PRIMUS.

13

A veri 7. Origenis 43. Factum hoc à sanctissimis Episcopis in homine ditionis non suæ, sub testimonio Epistolæ Ecclesiasticæ, qua discedentem Demetrius fuerat prosecutus; ut ad eum sui purgandi cauilla rescriptum Alexander, manuero vir ingenio atque leni: cuius testem damus Hieronymum. Quamobrem Episcopi Aegypti & Alexandriae in Synodica Epistola adversus Origenis doctrinam, οὐδὲν πεποιηται τὸν τὴν κανονικὴν τε μηδὲ κερχός ἀλλαθεῖς agnoscent. Quo magis miror scriptis Photium, Alexandria Origenem profectum, absque propitiis Episcopi consensu Presbyterii dignitatem suscepisse. Idem addit, facti auctorem fuisse Theostictum, probatorem Alexandrum. Utur est, hoc dolore graviter exarsit Demetrius, & ex insigni Origenis gloria jamdiu in sinu collectum invidia virus totum evomuit, unde ingentes subinde concitati tumultus totam Ecclesiæ in factiones dissiparunt. Nam primum Origenis castrationem, mitifice à se ante laudata & probatam, publice differre ac traducere cœpit, Ecclesiam omnem adversus eum concitare, hunc honore Sacerdotii privare, & ab Ecclesiæ postremo communione segregare. Narrat quippe Photius, geminam adversus eum coactam fuisse Synodus; *Phot. ibid.* quarum prior Episcopis aliquot, & Presbyteris conflata, eum docendi munere abdicandum & Alexandria pellendum sanxit, Presbyterii dignitatem non abstulit; altera à Demetrio ex aliquo Aegypti Episcopis coacta Sacerdotii quoque honore exundum decrevit. Huic Demetrii decreto consensisse universum orbem, excepta Palæstina, Arabia, Phœnicia, & Achaia testificatur Hieronymus; nec propter dogmatum novitatem, erroresve, *Hieron. lib.* sed invidia laude virtutis ejus fuisse obtritam. Auctor quoque idem ipse est, non Presby- *2. in Ruf.* terio solum Origenem à Demetrio esse submotum, sed Ecclesiæ etiam societate prohibi- *cap. 5.*

C

terio solum Origenem à Demetrio esse submotum, sed Ecclesiæ etiam societate prohibi-
tum, consentientibus in id Sacerdotibus; ut mihi verisimile fiat in Synodo à Demetrio collecta sanctum quoque illud fuisse. Sed jam antea patria excesserat cum coit Demetria illa Synodus, quemadmodum dicemus paulo post. Ita Achaia reveritus Alexandriam Adamantius jam Presbyter, pristinisque intentus studiis, à proprio Episcopo sibi primum favente, deinde clam invidente, tum maximis ad invidiam odii factis accessionibus palam infenso agitatus, tandem defessus malis injuriæ concessit, patiisque sedibus excedere coatus est. Exilium quippe ipsi decernente Synodo, quod sibi presentiebat esse faciendum vel ingratias, sponte admittere maluit: cum præfertim ingravescerent invidiam ferre non posset. Sic enim conciliandi sunt, qui jaçant sponte abiisse ipsum, cum iis qui patria ex-
D pulsū & exterminatum fuisse volunt.

XIII. Aliam exilii hujus cauillam afferit Epiphanius, aitque, eximia florentem eruditio-
nis ac sanctitatis laude Origenem, magistratum in se Alexandrinorum, Praefectorumque *Epiphan.*
acuissime invidiam, & potentiam imicities pro Christo appetivissimè; & ab iis comprehen- *Her. 64.*
sum aliquando in eam fuisse necessitatē adducētum, ut vel Idolis sacrificandum sibi esset, *cap. 2.*
vel Aethiopis libidini corpus offerendum; qua rei indignitate commotum, virum omnia
præ studio castitatis postputantem, tam leni seac vieto animo ostendisse, ut sacrificatu-
rum se reciperet; nec id fecisse tamen, sed thus in manus ejus impositum ab adstantibus
in ignem fuisse excussum: (addit Nicetas, contigisse id, cum inamutata sententia revoca-
ret promissum, eoque stare detrectaret) hinc ipsum tanta aspersum esse infamia, ut Eccle- *Nicet. Theb.*
E sia depelleretur; cumque ludibria, & oculorum conjectura, quibus ut idololatrica defina- *orthod. fi-*
batur, ferre non posset, invidia detestandæ gratia Cæsaream commigrasse. Constat certe *dei l. 4.*
ex codem Epiphanio, dubitasse tantum Origenem idololatriamne admitteret, ad facinus *bar. 31.*
non omnino pervenisse; qua cum dubitatio crimen tamen ipsa sit, admisum humanitus
peccatum tempestiva & salubri poenitentia emendaſſe; nec Petri lapſum solūmodo,
sed lacrymas etiam ac dolorem repræsentasse. Quemadmodum autem Origeni ad hu-
jusmodi flagitium præivit Petrus, ita Marcellino Papa uterque: hunc enim templum
Vestæ cum Diocletiano ingressum thus obtulisse ejus nomine inscripta A&a; testantur.
Quod fictum tamen & fallum esse contendit Augustinus adversus Perilianum Donatistam, *August.*
Et ut verum sit, hunc martyrio paulo post summa constantia suscepito scelus reparasse cer- *De unic.*
F tum est. Tam luculentum autem signis poenitentiam suam Origenes publice testatus est, ut *bapt. c. 16.*
ab otiosis subinde hominibus suppositus fuerit liber de poenitentia Origenis, quem in
Apocryphorum censum Gelasius Papa retulit. Istamen liber, ad quem pertinet Origenis *Gelas. in*
lapſum, dubitavit Baronius: cuius enim sece criminis reum hoc libro peragit Adamantius, *Cone. Rom.*
vix ad eam quam tractamus Epiphanius historiam potest accommodari. Ac illud præcipue *Dec. 1. Par.*
flagitium cauilla fuisse existimo, quamobrem Sacerdotio & Ecclesia abdicatus fuerit; ea *Diss. 15.*
siquidem peccata delicto hujusmodi Apostolicis Canonibus irrogatur. Nec mirum ab aliis *Bar. ad A.*
ipsum Ecclesiæ benignè fuisse suscepimus: quanta enim indulgentia & caritate adhiberentur *253. N. 118.*
olim Christiani, qui post ejuratum infirmitate animi ac mollitie Christum poenitentia
ducti ad meliorem mentem converterentur, discere licet ex Epistola Dionysii Alexan- *apud Euseb.*
drini ad Fabium Episcopum Antiochenum, contra Novatum. Quod si suscepit tantum *lib. 6. Hisp.*
cap. 42. ab

ab Episcopo non suo Presbyterii fuisse reus, cum non tam severa tractaturum fuisse Demetrium credibile est, cum praesertim ipsius commendatione fretus ad eum se promoveri dignitatis gradum passus fuisse. Minime vero facti hujus narrationem ab Eusebio consulto prætermissem putem, ut idololatriæ crimen liberaret Origenem, vel quod penitentia elutum postmodo flagitium oblizioni tradendum putaret; sed quod res Origenis proprio & luculento Apologiæ opere jam antea fuisse complexus, in Historia autem duceret esse obiter attingendas. Inde tacuit eximium illud, ac omni laude dignum Origenis facinus (quod in idem incidisse tempus memoria mandavit Nicetas) quando juxta

Nicet. in Tbeif. orth. fid. lib. 4 Har. 31. Aegyptiorum Sacerdotum morem à Gentilibus adrasus, ad fanum Serapidis Christianos omnes ad propugnandum Christi nomen clara voce concitatavit. Falsam potro & confitam esse Origenianam idololatriæ historiam, ac Epiphanius ab aliena manu inferram per-

Bar. ad A. 253. n. 120. tendit Baronius, plurimaque congerit in eam sententiam, quæ à Petavio eruditus confutata habes in Animadversionibus Epiphanius. Rem alii tribuant Decii temporibus. Hæc infra expendens accuratius: sed in anteceßum asserimus neque nos horum opinioni, vel Baronii conjecturæ assentiri posse. Fidei quoque integratatem in libris plerisque, ac eo praesertim qui est de principiis, ab Origene violatam id temporis conquestum fuisse Demetrium consentaneum est, quippe qui omnia adversus eum argumenta studiose colligeret. Alexandria itaque eliminatus Origenes Cæfaram Stratonis concessit, ibique sedem fixit, anno ætatis 46. Christi 231. Alexandri Severi 10. vel ut est in nonnullis Eusebii Codicibus, & in Nicephoro, & in quibusdam Eusebiani Chronicorum exemplaribus, anno Alexandri 12. vel 11. ut habet Scaligeriana Chronicorum hujus editio. Ex his hallucina-

Epiph. Har. 64. cap. 1. Petav. Anim. ad hinc locum. Abr. scultpt. in Medull. Theol. Patrum lib. 6 cap. i. tum liquet Epiphanius, qui Origenem imperante Decio Alexandriæ claruisse scripsit, cum nunquam eum pothac illuc regressum fuisse confiteretur. Quapropter concedo Petavii sententiam, Severi nomen Decii nomine perperam ab Epiphanius commutatum opinantis. Vehementius etiam hallucinatum constat Abrahamum Sculpetum, qui Origenem narrat, postquam Alexandria exiit ut æmulis cederet, eo revocatum omnes sacrae Scriptura libros illustrasse Commentariis.

XIV. Confudit ergo Cæfaram ad Theodosium, benignèque ab eo & liberaliter exceptus, & ab omnibus injuriis & contumelias prohibitus est. Hinc nova suffusus malevolentia Demetrius Aegypti Episcopus, ut dixi, in Synodus cogit, Origenemque Presbyterio abjudicat, & ab Ecclesia societate se Jungit, universo propemodum orbe decretum approbante & confirmante. Ardentes quoque in eum & aculeatas quoquoversus diffemnavit literas: sed hominis iracundia simul & virtus, eodem, ut videtur, quo discessit Origenes anno, finem matura mors posuit, in ejusque episcopatum Heraclas suscepit est. Hæc eo ordine narrat Eusebius in Historia, quo a nobis descripta sunt; aliter in Chronico, in quo Demetrii mors Origenis exitum toto biennio prævertit, quod neutiquam stare potest.

XV. Certe, ne quid dissimilem, Gennadius in libr. de vir. illustr. scribit, Theophilum Alexandrinum Episcopum tradidisse non à se Origenem primum, sed ab antiquis Patribus, & maxime Heraclam fuisse & à Presbyterio ejectum, & de Ecclesia pulsam, & de civitate fugatum. Idem habet Scriptor vita S. Pachomii, & Epistola Synodica Episcoporum Aegypti, cuius fragmentum affert Justinianus in Epistola ad Menam. Verba hæc sunt: ἀρχαῖον γένεται Σπουδῆς ὁμιλίας ὅμιλην, ὃ κατ' εὐέντονα μακάρεστην ἡγεμονίαν ὃ ἐπέστη, ὡς αὔτην τὴν ἀμυντικήν φιλαλήσῃς τὰ τῆς ἐκκλησίας χρέα των χώρων, ἐπί μέρος τοῦ καλέσαι τὸν τέτονα ἐξτίλιν, ὡς τὰ πονηρὰ ζεύσιαν ὄντα ἀλλάσσῃς, τὴν δινένθετην φιλοποιίαν τὴν ἐκκλησία, τὰ τῶν ομιλοφόρων ταχακάς αἰνῆς ἐγένεσται; Quid autem dicam Heraclam & Demetrium beatos Episcopos? quales tentationes ab infano Origenem passi sunt, cum & dissidia fereret in Ecclesia, qua ad hanc usque diem turbas in ea excitarunt? Denique Eusebius, ut jam à me notatum est, in Chronico Origenem exulasse fingit, biennio postquam Episcopus creatus est Heraclas. Facile equidem existimo Demetrii adversus Origenem decreto adstipulatum fuisse Heraclam adhuc Presbyterum, & simul ut Episcopatum adeptus est, decessoris sui confirmasse Edictum, & quo minus restitueretur in integrum Origenes impediisse: ait quippe Photius Cod. 118. Edictum Demetrii subscriptissime quotquot ipso Origeni antea suffragati fuerant. Verum persuaderi non possum iam tum obiisse Demetrium, cum Alexandria dejectus est Origenes, & cur expelleretur auctorem fuisse Heraclam, contra Eusebianæ historiæ testificationem, & Hieronymi libr. 2. ad v.

LIBER PRIMUS.

15

Adv. Rufin. cap. 5. & ipsius etiam Origenis, qui in Epistola ad Amicos Alexandrinos post exilium ipsius scripta, Demetrium altosque adversum se consentientes ulciscitur.

XVI. Postquam ex hoc tumultu Cæsaream sese recepit Origenes, famæ suæ tot calumniis appetitæ consuluit, & submissas in nominis sui oppugnationem a Demetrio literas scripta ea quam dixi ad amicos quosdam suos Alexandriam Epistola Inculenter confutavit. In qua etiam si maledictis abstinere se vellet declarat, aperte tamen & acerbe Demetrium, eisque consentientes adversum se Episcopos perstringit, & illatas sibi injuriam, infictosque Anathematismos refellit. Necminus ob Demetrii Decreta & Alexandrinas Synodos Ecclesiasticis munii defunctus est; docebat publice, & in Ecclesia de rebus factis ad populum differebat; atque haec non Cæsariensis Episcopi modo, & Hierosolymitani permisso, sed iustu[m] etiam; qui ad hunc unum Scripturæ sacræ interpretandæ munus detulerunt. Cum enim in ejus causa variae essentiarum sententia, duas velut in partes universa abiisset Ecclesia; infensis reliquis patrocinium ejus ac defensionem Palestina, Phoenicia, & Arabia suscepserunt: quarum auctoritate fatus sese Sacerdotio ac Ecclesiæ communione excidisse minime ratus est, & inter eas gradum suum ac dignitatem obtinuit.

XVII. Hierosolymam quoque iisdem circiter temporibus adiit, Christi, Apostolorumque visurus vestigia. Ibi vehementer ab eo petiit Sacerdotum collegium, ut in Ecclesia verba faceret; cumque vim ad impetrandum propemodum adhiberent qui prærerant sacris, affurgens ille assumpcio libro unde sibi argumentum deligeret, in hunc è Psalmo 49. versum forte incidit: *Peccatori autem dixit Deus; Quare tu enarras iusticias meas,* & *assumis testamentum meum per ostium?* quo recitato, quasi sua sibi à Deo perfidia exprobaretur, in tantos luctus incidit, ut adstantibus universis lacrymas excuteret. Cum vero se aliquando Christi, Apostolorumque perlustrasse vestigia alicubi significaverit, his temporibus id tribui posse censemus. Inde vero non multo post digressus est.

XVIII. Scribit Epiphanius Tyrum concessisse ipsum post Hierosolymitanum iter, atque ibi per annorum octo & viginti decursum in interpretandis, juxta Ambrosii postulata, Scripturis otium suum consumisse. Dicerem corruptum à librariis numerum, nisi duobus apud Epiphanium locis haberetur idem, aliorumque suffragio confirmaretur. Dicendum potius id ex vulgi sermonibus, ut alia pleraque, Epiphanium accepisse; utробique enim addit, *ως λέπει οὐχείς*, falsum autem penitus fuisse: cum enim anno Christi circiter 254. diem suum obierit Origenes, uti infra demonstrabimus, anno vero ætatis sua 69. postquam Alexandria excessit, anni admodum 23. intercesserunt ad eum obitum; quorum nonnullos etiam Cæsareae Stratoni, Hierosolymæ, Cæsareae Cappadocum, Athenis, & in aliis locis contrivit. Merito ergo hic Epiphanium arguit Petavius. Annos quidem 28. Alexandriæ literis docendi præfuit, ut obseruatum est Halloxi: nam amissus patre statim sibi docendo viatum quiescit, natus annos circiter octodecim. Hinc ad annum ætatis 46. quo Alexandria ejectus est, anni interjacent omnino 28. Atque hanc Epiphanio fuisse errandi causam credi potest.

XIX. Simul ut Cæsaream venit Origenes Alexandria reliqua, ibi literarum studiis præfectus est, statimque ad capessendas disciplinas, sed potissimum sanctiores cum docendo, tum scribendo universos excitavit, sed duos præcipue magni nominis adolescentes, Neocæsarea oriundos, claris genitos parentibus, sed à Christo alienis, Theodorum, qui & Gregorius appellatus est, & Thaumaturgi cognomen meruit, ejusque fratrem Athenodorum. Qui cum Juris Romanistis operam daturi Athenis Berytum venissent, ubi tum vigebat legum doctrina, casu necio quo Cæsaream delati, in Origenem recens illuc appulsum una cum Firmiliano inciderunt. Socrates fama Origenis excitos eo contendisse narrat. Is excellenti adolescentum illorum indole perspecta, ea utrumque humanitate, ea comitate morum in sui amorem traxit, & adhortationibus, scriptisque ad Gregorium libellis ad virtutem ita arrexit, ut per totum quinquennium ei sese interioribus literis erudiendos in idem contubernium adjungere, tantamque ex ejus præceptionibus Philosophiae & Mathematicarum artium notitiam haurirent, quanta ad perfectam sacrarum Literarum interpretationem usi effet futura. Cujus operæ is demum fructus fuit, ut alter editis miraculis (unde & cognomen reportavit) clarus, alter martyrii corona insignis, post gestos in patria Episcopatus uterque obierit. Eos ad Christianas partes ab Origene fuisse adductos, cum antea Ethnicorum erroribus fuisserint impliciti, censuit Halloxi. Illexit eum in hanc sententiam Hieronymus, cuius illa verba sunt: *Quorumcum egregiam 1.c.14. &c. indolem vidisset Origenes, eos ad Philosophiam cohortatus est; in qua paulatim Christi fidem subi- 4.que.10. traducens, sui quoque sectatores reddidit.* Hac Hieronymus, ut alia fere libri huius omnia, script. Eccl. summis ex Eusebio, qui sic habet: *έν αὐτοῖς τοῦ ἐλλήνων καὶ ιουαντοῦ μαθημάτων δενῶς ἐπιστολέων, in Theodo- φίλος φίλος αὐτοῖς ὡραῖα, τοῦς περὶ τὰς συναδῆς τὰς θεατὰς αἰτιατὰς λέγεις περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ ἀποτικτατικάς εἶπεν.*

*Orig. Tom.
6. in lob. 1.
29.*

*Epiph. her.
6. cap. 3.
Epiph.
Her. 6.4.
Ephens.
cap. 18.*

*Petav. A.
nimad. ad
Epiph.
Her. 6.4.
c. 3.
Halox. in
Norat. ad
Orig. de-
fens. 1.1.
cap. 7.*

*Hall. Orig.
defens. libr.
Quod 6. hijs. c. 30*

Quos in Græcas, Romanasque disciplinas vehementer incensos, injecto illis amore Philosophia, à prioribus studiis ad divinarum rerum meditationem ut transirent, adhortatus est. Jam vero manefestus est boni Hieronymi error, quem apertius etiam redarguit Gregorius ipse Thaumaturgus, testis locuples, qui multo ante ad agnitionem veritatis venisse se profitetur, quam ad Origenem accessisset. Redarguit & Gregorius Nyssenus, eumque ex variis & incertis Ethnicorum Philosphorum de Deo sententis veri Dei notitiam haufiste testificatur. Mirum vero scripsisse Bedam literis institutos ab Origene Gregorium, & Athenodorum, impetrante Gordiano: mirum quoque existimasse Cœsabonum, diligentissimum certe virum, per annos ipsos octo Origeni operam dedisse Gregorium, vel spretis, vel inconsultis Eusebio, & Hieronymo, qui quinquennium duntaxat assignant. Hominin empe valde alioquin perficiaci impositus locus iste Gregorii ipsius: *επλά καὶ ἐπτέτη μοι χρόνος εἰσῆναι, εἰς Β* ḡ ἔτι διπλῶς εἰπών τι, ἢ γέραθε λόγοι τηνά μέραν ἢ μερὶν ὅλος τυρχάνων. ὅτι αὖτε πάντα σε ιδίᾳ γέρασθαι, ἢ καὶ δημοσίᾳ, παντούνας λόγοι καὶ αὐτοτικές παρεχομένες, ὅτι μη τῷ Σωκράτους τέτον αἰδησθαι τῷ τὸν κατὰ λόγον φιλοσόφων αἴσθασθαινον. Ab octo annis sermonem nullum vel scripsisse se vel recitasse agnoicit, neque quemquam recitantem audisse, præterquam admirandos illos viros, verè Philosophia amatores, condiscipulos nempe suos, Origenis itidem auditores. Minime vero se illos dicentes per octennium audisse significat, sed non aliun quemquam per octennium audisse. Scribit Nicephorus Dionyti, cum qui Heraclæ & in Schola & in Episcopatu Alexandrinu successor fuit, hoc tempore etiam Adamantio præceptore esse utim. Eusebius certe, quem unum hic videtur asestatis Nicephorus, Dionyti Alexandriae Origenis auditorem fuisse docet; Cœsarea vero fuisse itidem, id vero apud eum nusquam reperiens. At non docendo solum, sed scribendo etiam pro more suo publice prodidisse in hoc Cœsariensi successori Origenes satagebat: Ifaæ quippe & Ezechielis vaticinia tunc Commentarii illustravit.

CAPUT TERTIUM.

I. *Alexandro Severo succedit Maximinus. Sexta persecutio. II. Gregorius & Athenodorus Neocœsaream & petunt. Origenes Cœsaream Cappadocia ad Firmilianum confugit, latet apud Julianam, III. Hexapla inchoat, IV. Scribit librum de martyrio. V. Maximinus perit, succedit Gordianus. VI. Origenes iterum Athenas proficisciatur, Ambrosium obiter adiut Nicomedie, Athenis absolvit Commentarios suos in Johannem & in Ezechielem, alios inchoat in Canticum Cantic. VII. Cœsaream Stratonis repetit, Commentarios in Canticum absolvit, Firmilianum iterum in disciplinam recipit, VIII. ad convincendam Berylli hæresim Bostram accersitur, in Palestinam reddit, IX. Obit Gordianus, succedit Philippus. X. Utrum à Dionysio Alexandrino oppugnatus fuerit Origenes. XI. Origenes sexagenario major scribit contra Celsum, in Matthæum, & in 12. Prophetas; item innumeræ Epistolæ. XII. Utrum Philippus Imperator fuerit Christianus. XIII. Homilias suas tum primum excipi patitur Origenes, fidei sue professionem mittit ad Fabianum Papam, & alios Episcopos, XIV. vocatur ad Concilium ad versus Arabum hæresim, scribit ad versus Helcesaitas, Apellatas profligat.*

I. *D*UM his intentum animum habet Adamantius, cœlus est cum Mammæa matre Alexander Severus, post administratum annis tredecim singulari continentia & æquitate imperium, Sceleris auctor Maximinus, homo gente ac moribus barbarus, in demortui locum suffectus est; cui nec obtulisse mortem, & in ejus dignitatem invocata contentus, piam optimi Imperatoris familiam, & quoscunque caros dum esset in vivis habuerat, ferino ritu devexate aggressus est; ac Christianos potissimum. Quos cum esse fuisse paulus Alexander, funditus delere Maximinus optavit. Bellum atrox itaque Ecclesiæ infertur, neglectoque Christianorum vulgo, Sacerdotes morti ac supplicio destinantur, ut detractis columnis labefacta ædes corrueret. Id, vel ob unum maxime Origenem, consilio Orof. lib. 7. cap. 19. Freculph. Ciron. Tom. 2. lib. 3. c. 2. Mar. Scot. ad A.C. 239. Beda de Jex. etat. in. magnum jam incrementum accipisset, & porro capture videretur. II. Ingruenti periculo fugase subduxit Origenes, cum paulo ante Gregorium, & Athenodino nodorum post exactos in exhedris suis annos quinque in patriam reddituros à se amississet. Et